

Kozłowski, Jan

Zebrania Pracowni Historii Nauk Społecznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/2, 533-534

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W dyskusji nad prelekcją prof. Gondka poruszono sprawy weryfikacji świadectw internowanych kandydatów na studia rolnicze; ponadto dyskutowano na temat organizacji ochrony roślin rolniczych w Szwajcarii, form i źródeł finansowania studiów rolniczych dla obozu w Wintethur, analogii i różnic w oddziaływaniu Szwajcarii i Austrii na rolnictwo polskie, specyfiki szwajcarskiego gleboznawstwa.

Ligia Hayto

ZEBRANIA PRACOWNI HISTORII NAUK SPOŁECZNYCH

1

11 XI 1977 r. — pod przewodnictwem doc. Ireny Stasiewicz-Jasiukowej — odbyło się zebranie, na którym dr Ryszard Ergetowski wygłosił referat pt. *Towarzystwo Naukowe Studentów-Polaków w Lipsku*. Referent stwierdził, że źródła do opracowania dziejów organizacji studentów polskich w Lipsku w XIX i XX w. są dość liczne. W Archiwum Uniwersytetu Lipskiego zachowały się listy członków i składy zarządów poszczególnych zrzeseń których od 1872 r. (tj. od założenia wspomnianego Towarzystwa) do 1918 r. było kilka. Materiały źródłowe z Lipska uzupełniają zasoby Państwowego Archiwum w Dreźnie oraz pamiętniki i korespondencja — rozsiane po bibliotekach polskich. Sporo wiadomości zawiera również ówczesna prasa.

Towarzystwo Naukowe Studentów-Polaków w Lipsku powstało w 1872 r. dzięki inicjatywie dwóch studentów lipskiej wszechnicy — W. Lubomęskiego i S. Morawskiego. Pierwszy statut związku zakładał, że celem jego jest uzupełnianie przez słuchaczy uczelni — drogą samokształcenia — wiedzy wynoszonej z wykładów. W rzeczywistości chodziło o pogłębianie znajomości ojczystej historii i literatury i o rozbudzanie patriotyzmu. Program ten realizowano przez wygłaszanie referatów, dyskusje nad nimi, organizowanie corocznych obchodów — związanych bądź z zgonem wybitnych Polaków, bądź z ważnymi wydarzeniami historycznymi. Towarzystwo posiadało własną bibliotekę i czytelnię czasopism. W latach 1882—1884 wydawało własne piśmko satyryczne — „Smok”.

Towarzystwo współdziałało z podobnymi polskimi zrzeszeniami w Halle, Berlinie, Dreźnie, Würzburgu, Wrocławiu. Należało doń 167 członków, spośród których do najwybitniejszych należeli: L. Krzywicki, J. Kasproicz, M. Massonius, L. Sternbach, A. Danysz, W. Au, Z. Kahne, J. Hanusz, L. Frenkiel. Ich późniejsza praca potwierdziła, że cele przyświecające Towarzystwu zostały osiągnięte.

2

6 I 1978 r. odbyło się zebranie, na którym mgr Andrzej Biernacki wygłosił referat pt. *Historia literatury wedle pokoleń (Albert Thibaudet i jego historycznoliteracka teoria)*. W referacie, który zostanie umieszczony jako przedmowa do polskiej edycji książki Alberta Thibaudeta *Histoire de la littérature française de 1789 a nos jours*. A. Biernacki omówił metodę badawczą i najważniejsze pojęcia stosowane przez francuskiego uczonego, a przede wszystkim kategorię „pokolenia literackiego”.

Nad referatem rozwinęła się ożywiona dyskusja. Skoncentrowała się ona wokół kilku zagadnień. Uczestnicy dyskusji zastanawiali się przede wszystkim nad problemem, czy kategorię „pokolenia” należy stosować w badaniach nad historią nauki, a jeżeli należy, to na ile będzie ona użytecznym narzędziem badawczym (doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa, doc. Z. Wójcik, dr F. Bronowski). Zebrani poruszyli też zagadnienie dialogu między różnymi, ukształtowanymi w odrębnych okresach, ale żyjącymi w tym samym czasie, pokoleniami, uczestniczącymi w ruchu umysłowym swojej

epoki (doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa, dr Jerzy Różewicz, mgr A. Biernacki). Dyskutanci doszli do wniosku, że zazwyczaj pokolenie jest bardziej jednolite pod względem światopoglądowym wówczas, gdy wchodzi „na arenę historyczną” i zaczyna brać udział w życiu kulturalnym swego kraju. Z czasem różnicuje się ono, tak że użyteczność kategorii pokolenia jest większa w odniesieniu do pokoleń wstępujących. Wśród przedstawicieli tego samego pokolenia znajdują się zarówno ludzie o osobowościach otwartych, którzy umieją wchłaniać nowe wartości, stworzone przez następną generację, jak i ludzie, którzy zasklepiają się wśród pojęć i poglądów okresu swojej młodości. Doc. Z. Wójcik stwierdził, że wśród pojęć dotyczących pokolenia brakuje kategorii „pokolenia podwójnego”, która stosowałaby się do ludzi urodzonych niemal w tym samym okresie (różnica wieku — kilka lat), ale zupełnie inaczej ukształtowanych przez wypadki historyczne. Kolejnym problemem podjętym przez dyskutantów było zagadnienie „umysłowości ambiwalentnych”, tj. takich, które łączą w sobie cechy różnych epok. Zdaniem doc. I. Stasiewicz-Jasiukowej typowym przykładem „umysłowości ambiwalentnej” może być Józef Andrzej Załuski, który łączył w sobie cechy oświeceniowe z cechami sarmackimi. Na zakończenie dyskusji zebrani zastanawiali się nad specyfiką historii literatury w konfrontacji z historią nauki. Zdaniem dra E. Bronowskiego historia literatury, w przeciwieństwie do historii nauki, jest bardzo swoistą dziedziną nauki, w dużej mierze zbliżoną do krytyki literackiej czy nawet do samej literatury.

Jan Kozłowski

POSIEDZENIE PRACOWNI HISTORII ORGANIZACJI NAUKI

3 XII 1977 r. odbyło się posiedzenie poświęcone omówieniu książki dra Waldemara Rolbieckiego pt. *Akademie włoskie w latach 1454—1667. Początek towarzystw naukowych jako typu instytucji*.

Na wstępie dr W. Rolbiecki wygłosił referat dotyczący zagadnień metodycznych pracy. Omówił problem wyboru tematu, kwestię wykorzystania opracowań i źródeł rękopiśmiennych, przedstawił definicję pojęcia „towarzystwo naukowe”. Mówił też o walorach naukowych i popularyzacyjnych swojej pracy, jak również o samodzielności w postawie badawczej. Referent umotywiował wybór tematu jego szczególnym znaczeniem dla historii organizacji nauki. Powstanie akademii jako formy organizacji nauki wyjaśnia bowiem wiele osobliwości organizacji nauki współczesnej.

Dyskusję zapoczątkował doc. Tadeusz Bienkowski. Wysoko oceniając walory instruktywne i informatyczne publikacji wskazał na możliwość poszerzenia katalogu pytań o problem relacji akademie-uniwersytety. Jednocześnie wysunął zastrzeżenia w związku z brakiem jednoznacznego określenia kręgu odbiorców książki.

Znaczną część dyskusji zajął problem wykorzystania źródeł i opracowań w publikacji.

Dr Janusz Skarbek zwrócił uwagę na potrzebę sprecyzowania charakteru pracy w aspekcie metodologicznym; uznanie rozprawy za socjologiczną zwalniałoby bowiem autora z obowiązku badania źródeł. Natomiast dr Eugeniusz Tomaszewski zwrócił uwagę na konieczność wykorzystywania metod socjologicznych we współczesnych badaniach historycznych jako niezbędnego uzupełnienia warsztatu historycznego.

Znaczne zainteresowanie dyskutantów wywołał problem rozgraniczenia pracy naukowej i popularno-naukowej. Doc. Stefan Amsterdamski podkreślił, że nie tematyka pracy decyduje o uznaniu jej za naukową lub popularnonaukową, lecz spo-